

Sažeti prikaz namaskih propisa

Autor

Prof. dr. Ahmed b. Muhamed El-Halil

Redovni profesor Šerijatskog fakulteta i Fakulteta islamskih nauka -
Univerzitet El-Kasim

* * *

Knjiga je podobna za čitanje u džamijama.

* * *

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog.

Uvod

Hvala Allahu Gospodaru svih svjetova, neka su najljepši salavati i selami na našeg Vjerovjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu i čestite ashabe.

A zatim:

Nakon što sam napisao knjigu "Svojstva namaza", u kojoj sam detaljno spomenuo govore učenjaka, njihove dokaze, raprave vezane za tu tematiku, te stavove za koje sam smatrao da su najbliži ispravnom,

posavjetovali su me moji čestiti prijatelji da uradim i sažetak pomenute knjige, u kojem ću na lahak i pojednostavljen način spomenuti samo odabrana mišljenja na koja ukazuju hadisi, bez navođenja stavova islamskih pravnika.

Prihvatio sam njihov savjet jer je, uistinu, bio koristan, te sam na svima jasan i razumljiv način, priredio ovaj sažetak,

nadajući se da će Allah u njemu dati korist i prihvatiti ga kao kabul djelo, a on je blagodaran i plemenit.

Napisao: Ahmed b. Muhamed El-Halil

23 safer, 1440. po H.

* * *

BITNOST VOĐENJA BRIGE O NAČINU OBAVLJANJA NAMAZA

Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio u džamiji, ušao neki čovjek. Nakon što je klanjao dva rekata, čovjek je došao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao selam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

“Alejkumu selam. Vрати se i klanjaj, jer ti nisi klanjao.”

Čovjek ponovo klanja namaz, dođe do Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, nazva selam, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet mu reče:

“Alejkumu selam. Vрати se i klanjaj, jer ti nisi klanjao.”

Čovjek nakon drugog ili trećeg pokušaja reče: “Poduči me Allahov Poslaniče”, pa je rekao:

“Kada hoćeš klanjati, upotpuni abdest, okreni se prema kibli, donesi početni tekbir, zatim prouči od Kur’ana ono što ti je najlakše, zatim otiđi na ruku’u i ostani dok se potpuno ne smiriš, potom se vrati sa ruku’a dok se potpuno ne ispraviš, zatim otiđi na sedždu i ostani na sedždi dok se potpuno ne smiriš, zatim se vrati sa sedžde i ostani u sjedećem položaju dok se potpuno ne smiriš, zatim ponovo učini sedždu i ostani dok se potpuno ne smiriš i tako radi dok ne završiš s namazom.”

Hadis je muttefekun alejh'. [1]

[1] Hadis su zabilježili Buhari (6251) i Muslim (397).

PRIPREMA ZA OBAVLJANJE NAMAZA

Abdest

Obaveza svakog onog koji želi obaviti namaz jeste da prije svega uzme abdest, ukoliko nije pod abdestom, shodno riječima Uzvišenog Allaha:

"O vjernici, kad hoćete namaz obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka; a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.

(Kur’an, sura El-Ma’ide, 6)

- Poželjno je obnoviti abdest prije svakog namaza, na čemu su složna sva četiri mezheba.

Obnoviti abdest znači da osoba koja je već pod abdestom ponovo uzme abdest, jer se Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, abdestio prije svakog namaza.

Hadis bilježi Buhari. [2]

[2] Hadis bilježi Buhari (214).

Učenjaci su se razišli na tri stava kada je u pitanju koji je uslov da bi obnavljanje abdesta bilo pohvalno, a najispravniji stav jeste onaj koji ukazuje na pohvalnost onome ko je klanjao namaz sa postojećim abdestom.

ODLAZAK U DŽAMIJU

Nakon što se abdestio, onaj koji želi obaviti farz namaz, uputiće se prema džamiji i tom prilikom ići će skrušeno i smireno.

Kada uđe u džamiju, prije nego što sjedne, klanjaće dva rekata tehijjetul-mesdžida, shodno predaji Ebu Katade El-Ensarija radijallahu anhu, u kojoj stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada neko od vas uđe u džamiju, neka klanja dva rekata prije nego sjedne.”

Hadis je muttefekun alejh'. [3]

[3] Medžmu'ul-fetava, 22/494.

Zatim će sjedeći čekati ikamet, veličajući Allaha kroz propisane zikrove, učeći Kur'an, i to njegovo isčekivanje namaza računa se kao da je u namazu, kao što u predaji od Ebu Hurejre radijallahu anhu, stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Meleki mole Allahov oprost za svakog od vas dok se nalazi s abdestom na mjestu klanjanja svoga namaza, govoreći: ‘Allahu, oprosti mu! Allahu, smiluj mu se!’ Svaki od vas je u namazu sve dok je namazom zauzet i dok ga jedino namaz spriječava da se vrati svojoj porodici.”

Hadis bilježi Buharija. [4]

[4] Hadis bilježi Buhari (659).

Kada mujezin počne sa ikametom, a imam nije prisutan, džematlije neće ustati sve dok ne ugledaju imama.

Međutim, kada je imam prisutan i mujezin započne učenje ikameta, u takvoj situaciji džematlije mogu postupiti shodno svojoj procjeni, jer ne postoji šerijatom propisan trenutak kada će klanjači ustati radi obavljanja namaza. Poželjno je da oni koji su slabijeg zdravstvenog stanja, te je samim tim i njihovo kretanje otežano, porane sa ustajanjem kako bi stigli da donesu početni tekbir, (koji se donosi odmah nakon imama), dok oni koji su snažniji nema smetnje ako malo kasnije ustanu, jer su u mogućnosti odmah ustati i donijeti početni tekbir.

Imam je obavezan ispraviti safove, tako što će biti popunjeni, poravnati i zbijeni tako da među klanjačima neće biti praznina.

NIJJET (NAMJERA, SRČANA ODLUKA) ZA NAMAZ

Jedan od uslova ispravnosti obaveznog namaza jeste i donošenje nijjeta za klanjanje samog namaza, a nijet je prisutan od samog početka, jer osoba kada krene prema džamiji već ima nijet da će klanjati farz namaz.

Ibn-Kudame veli:

“Nije nam poznato razilaženje oko obaveznosti donošenja nijjeta za namaz, te da nema namaza bez nijjeta.” [5]

[5] Sunen Ebu-Davuda (899).

PRISTUPANJE NAMAZU

POČETNI TEKBIR

Početni tekbir je rukn - sastavni dio namaza bez kojeg namaz biva neispravan, samim tim njegova obaveznost ne spada neznanjem, zaboravom ili namjernim izostavljanjem, shodno riječima Uzvišenog:

I Gospodara svoga veličaj!

(Kur'an, sura El-Muddessir, 3)

Te zbog riječi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, osobi koja je pogrešno klanjala:

“Kada staneš da klanjaš, donesi početni tekbir.”

Početni tekbir donosi se riječima: Allahu Ekber (Allah je najveći) i nije ispravno započeti namaz nekim drugim riječima.

Značenje tekbira (Allahu ekber) jeste da je Allah veći i veličanstveniji od svega, i veći od toga a da se ne spomene slavljenjem i veličanjem.

Početni tekbir mora se donijeti stojeći prilikom obavljanja farz namaza.

Od sunneta je da se prilikom donošenja tekbira ruke podignu, i ovaj sunnet potvrđen je konsenzusom islamskih pravnika.

Od sunneta je da podizanje ruku i donošenje tekbira bude istovremeno.

Prilikom dizanja ruku prsti će biti spojeni i ispruženi što je bliže skrušenosti za razliku od toga da budu rašireni i savijeni.

Prilikom dizanja ruku tokom početnog tekbira imamo slobodu izbora dokle ćemo podići ruke: nekada do ramena, a nekada do ušiju, ali će dizanje ruku do ramena biti češće od dizanja ruku do ušiju.

Žena će podići ruke na isti način na koji to čini i muškarac, dok neki učenjaci smatraju da žena ne podiže ruke kao muškarac nego niže.

Imamu je obaveza da početni tekbir donese glasno, jer oni koji klanjaju za njim ne mogu obaviti namaz za njim osim uz glasno donošenje tekbira.

STAJANJE (KIJAM) I UČENJE

STAJANJE (KIJAM)

Stajanje (kijam) u namazu jedan je od ruknova ispravnosti namaza, na šta upućuju jasni šerijatski tekstovi i konsenzus učenjaka.

Prilikom dobrovoljnog namaza dozvoljeno je klanjaču da sjedne iako je u mogućnosti da stoji, osim u slučaju da klanja dobrovoljni namaz za imamom, kao teravih namaz, naprimjer, kada je dužan stojati ukoliko imam stoji, slijedeći na taj način imama.

Ukoliko klanjač nije u mogućnosti da stoji prilikom obavljanja namaza, tada sa njega spada obaveznost stajanja zbog nemogućnosti, jer je Allah Uzvišeni rekao:

...zato se Allaha bojte koliko god možete.

(Kur'an, sura Et-Tegabun, 16)

Kao i zbog riječi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem:

“Kada vam nešto naredim, učinite onoliko koliko ste u mogućnosti.” [6]

[6] Hadis bilježi Buhari (7288), i Muslim (1337), od Ebu Hurejre, radijallahu anhu.

U vezi toga da obaveznost stajanja spada zbog nemogućnosti, imamo i jasan šerijatski dokaz, a to su riječi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:

"Klanjaj stojeći, ako nisi u stanju tako, onda sjedeći, a ako nisi ni tako u stanju, onda na strani." [7]

Dakle, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naglasio je da stajanje u namazu nije obavezno ako se nije u stanju učiniti.

[7] Izvor hadisa je spomenut prije.

Način na osnovu kojeg raspoznavamo mogućnost obavljanja ovog rukna od nemogućnosti, jeste skrušenost, pa ukoliko bi bolest ili nešto slično toliko utjecalo na klanjačevu skrušenost u namazu prilikom stajanja, na takav način da ne bi mogao ispuniti skrušenost koja je neophodna, tada njemu postaje dozvoljeno klanjati sjedeći.

Stajanje prilikom klanjanja farz namaza mora biti potpuno, za onog koji je u mogućnosti. Ukoliko se desi da klanjač u toku namaza bude naslonjen na štap ili zid, bez šerijatski opravdanog razloga, na takav način da bi pao ukoliko bi makli taj predmet na koji se on naslonio, onda njegov namaz nije ispravan.

VEZIVANJE I STAVLJANJE RUKU NA KIJAMU

Sunneta je da klanjač poveže svoje ruke prilikom stajanja u namazu, a ukoliko ne postupi tako, onda je postupio suprotno praksi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, zbog hadisa koji prenosi Sehl b. Sa'd Es-Sai'di radijallahu anhu, koji kaže:

“Ljudima je naređivano da u namazu stavljaju svoju desnu ruku na podlatkicu lijeve ruke.” [8]

Također, u hadisu koji prenosi Vail b. Hudžr radijallahu anhu, stoji da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, u namazu stavljao svoju desnu ruku na lijevu. [9]

[8] Hadis bilježi Buhari (740).

[9] Hadis bilježi Muslim (401).

Praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upućuje na to da se prilikom vezivanja ruku, desnom šakom hvata gležanj lijeve ruke. Nema smetnje ako bi se nekada samo stavila desna ruka preko lijeve, bez hvatanja gležnja.

Klanjač ima slobodu odabira gdje će staviti svoje ruke – iznad pupka ili ispod, jer nije prenesena niti jedna vjerodostojna predaja o tome. Zbog toga je Ibn Munzir, rahimehullah, rekao:

“Nije prenesena niti jedna vjerodostojna predaja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o pozicioniranju ruku prilikom vezivanja, već se klanjaču prepušta sloboda izbora gdje će ih vezati.”

Imam Tirmizi, rahimehullah, u svojoj poznatoj knjizi Džami', rekao je: “Neki učenjaci kažu da se ruke vezuju iznad pupka, dok drugi kažu ispod pupka, što nas dovodi do zaključka da po ovom pitanju kod učenjaka ima širine.”

Ono što može biti bliže skrušenosti jeste da se ruke vežu u predjelu između prsa i stomaka.

Imam Ahmed, rahimehullah, smatrao je pokuđenim vezivanje ruku na prsa, jer ne postoji predaja o tome i u tome ima pretjerivanja.

GDJE KLANJAČ GLEDA DOK KLANJA?

Prilikom stajanja u namazu klanjač će gledati prema mjestu gdje će učiniti sedždu. Ukoliko bi podigao pogled od toga mjesta, time bi postupio suprotno praksi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, a ukoliko bi pogledao prema nebesima, time bi počinio zabranjenu radnju.

A kada je u pitanju sjedenje između dvije sedžde ili na tešehudu, neki učenjaci smatraju da će klanjač gledati u mjesto činjanja sedžde tokom cijelog namaza,

dok drugi smatraju da će tokom tešehuda gledati u svoj kažiprst.

Po ovom pitanju ima širine te ukoliko klanjač postupi po bilo kojem od ova dva mišljenja, u tome nema smetnje, jer ne postoji vjerodostojan hadis po ovom pitanju.

DOVE PRILIKOM OTPOČINJANJA NAMAZA

Nakon donošenja tekbira i vezivanja ruku, klanjač će učiti dovu koja je preporučena shodno praksi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem,.

Prenesene su razne dove kojim bi Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, otpočinjao svoj namaz i dozvoljeno je otpočeti namaz bilo kojom od njih, ali je najbolje mijenjati ih, s tim da se najviše uči ona dova koja se prenosi od Omera radijallahu anhu, a koju ćemo kasnije spomenuti. Ovo je stav imama Ahmeda i drugih imama mezheba.

Šejhul-islam Ibn Tejjmije, rahimehullah, je rekao: "Većina naših prethodnika su njome otpočinjali namaz." [10]

- Dove kojima bi Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, otpočinjao namaz:

1 - Imam Muslim, rahimehullah, bilježi predaju da je Omer b. Hattab radijallahu anhu, učio naglas ove riječi:

SUBHANEKELLAHUME VEBIHAMDIKE VE TEBAREKESMUKE VE TE'ALA DŽEDDUKE VE LA ILAHE GAJRUKE. "Slavljen neka si, Gospodaru moj. Tebi hvala pripada, slavljeno neka je ime Tvoje i uzvišeno veličanstvo. Nema istinskog boga osim Tebe."

Lanac ove predaje iako seže do Omera radijallahu anhu, ima propis predaje do Poslanika sallallahu alejhi ve sellem,.

2 - Buhari i Muslim bilježe predaju od Ebu Hurejre radijallahu anhu: "Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj da šuti između početnog tekbira i učenja (kiraeta) određeno vrijeme, pa sam rekao: 'Draži

si mi od oca i majke, o Allahov Poslaniče, šta ti učiš u tome periodu kada šutiš?' Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, rekao je da uči:

ALLAHUMME BA'ID BEJNI VE BEJNE HATAJAJE KEMA BA'ADTE BEJNEL-MEŠRIKI VEL-MAGRIB, ALLAHUMME, NEKKINI MIN HATAJAJE KEMA JUNEKKA ES-SEVBUL-EBJEDU MINED-DENES, ALLAHUMME-GSILNI MIN HATAJAJE BIL-MAI VES-SELDŽI VEL-BERED. "Allahu moj, udalji me od grijeha na razdaljinu kolika je od Istoka do Zapada. Moj Allahu, sačuvaj me od grijeha kao što se čuva bijela odjeća od prljavštine. Gospodaru moj, očisti me od grijeha snijegom, kišom, i ledom."

3 - Zabilježio je imam Muslim od Alije b. Ebi Taliba radijellahu anhu, da bi Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, kada bi započeo namaz (odnosno prije učenja kiraeta) rekao:

VEDŽDŽEHTU VEDŽHIJE LILLEZI FETARES-SEMAVATI VEL-ERDI HANIFA VE MA ENE MINEL-MUŠRIKIN. INNE SALATI VE NUSUKI VE MEHJAJE VE MEMATI LILLAHI RABBIL-ALEMIN. LA ŠERIKE LEHU VE BI ZALIKE UMIRTU VE ENE MINEL-MUSLIMIN. ALLAHUME, ENTEL-MELIKU LA ILAHE ILLA ENTE. ENTE RABBI VE ENE ABDUK. ZALEMTU NEFSI VE'ATEREFTU BI ZENBI FAGFIR LI ZUNUBI DŽEMI'AN. INNEHU LA JAGFIRUZ-ZUNUBE ILLA ENTE. VEHDINI LI AHSENIL-AHLAKI LA JEHDİ LI AHSENIHA ILLA ENTE. VASRIF ANNI SEJJIEHA LA JASRIFU ANNI SEJJIEHA ILLA ENTE. LEBBEJKE VE SA'DEJKE VEL-HAJRU KULLUHU BI JEDEJK. VEŠ-ŠERU LEJSE ILEJK. ENE BIKE VE ILEJKE. TEBAREKTE VE TE'ALEJT. ESTAGFIRUKE VE ETUBU ILEJK. "Upravio sam lice svoje Onome Koji je stvorio nebesa i Zemlju, iskreno Mu ispovijedajući vjeru, i ja nisam mušrik. Doista, moj namaz i moji obredi, moj život i moja smrt, pripadaju Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema Sebi ravnog. Tako mi je zapovjedbno i ja sam musliman. Allahu moj, Ti si vladar, nema istinskog boga osim Tebe. Ti si Gospodar moj, a ja sam rob Tvoj. Prema sebi sam nasilje počinio i priznajem grijeha svoje. Zbog toga oprost mi sve grijeha moje, jer niko osim Tebe ne može grijeha opraštati. Pokaži mi put najljepšeg ahlaka, jer ljepšem niko osim Tebe ne može uputiti. Odstrani od mene loš karakter, jer samo Ti to možeš učiniti. Odazivam Ti se i radujem, Allahu moj, i sva dobra su u Tvojim rukama. Tebi se zlo ne pripisuje. Ja sam Tvoj sluga i Tebi pripadam. Ti si Slavljeni i Uzvišeni. Tebe samo molim za oprost i Tebi se kajem."

Propisano je da se ove dove uče u sebi i na tome je konsenzus islamskih učenjaka, a što se tiče postupka Omera b. Hattaba radijellahu anhu, kada

je glasno učio subhaneke, to je uradio kako bi podučio ljude. Rekao je Ibn Kudame, Allah mu se smilovao:

“Rekao je Ahmed: “Imam neće učiti naglas dovu kojom se otpočinje namaz, i to je opšti stav svih učenjaka, jer Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, nije učio ovu dovu naglas, dok je postupak Omera b. Hattaba radijellahu anhu, bio radi podučavanja ljudi.”.” [11]

[11] Pogledaj: El-Mugni, Ibn Kudame, 2/145.

UČENJE EUZE PRIJE KIRAETA

Traženje zaštite tj. učenje euze je sunnet, rekao je Uzvišeni:

"Kada budeš htio učiti Kur'an, zatraži Allahovu zaštitu od šejtana prokletog."

Propisano je da se uči euza na svakom rekatu, a ne samo na prvom.

- Postoji više formi euzu, kao što su:

EUZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANI REDŽIM - Utječem se Allahu od prokletog šejtana.

EUZU BILLAHIS-SEMI'IL-ALIMI MINEŠEJTANI REDŽIMI - Utječem se Allahu, Onom koji sve čuje i sve zna, od prokletog šejtana.

EUZU BILLAHIS-SEMI'IL-ALIMI MINEŠEJTANI REDŽIM, MIN HEMZIHI VE NEFHIHI VE NEFSIH - Utječem se Allahu, Onom koji sve čuje i sve zna, od prokletog šejtana, od njegovih spletki, njegove oholosti i njegove obmane.

Najbliže istini, a Allah najbolje zna, jeste da je čovjek ispunio ovaj propis, bez obzira koju od spomenutih formi proučio,

ali ono što je poželjno jeste da preovladava prva forma zbog podudaranja sa kur'anskim tekstom.

Propisano je da se euza uči u sebi, bez obzira da li se na tom namazu uči naglas ili u sebi.

UČENJE BISMILE

Nakon što se prouči euza propisano je da klanjač prouči i bismilu, prije nego otpočne sa učenjem sure El-Fatihe. Riječi bismile su sljedeće: “BISMILLAHIR-RAHMANIR-RAHIM” - U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog.

Dokaz za ovo je hadis Ebu Hurejre radijallahu anhu, koji je klanjao i proučio bismilu, a zatim rekao: "Doista je moj namaz najbliži namazu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem". [12]

[12] Hadis bilježi En-Nesai (905), od Nu'ajma el-Mudžmira da je rekao: „Klanjao sam iza Ebu Hurejre, radijallahu anhu, i učio je Bismillahir-Rahmanir-Rahim, onda je proučio Ummul-Kur'an (Fatihu) i dok nije stigao do riječi: 'Gajril-magdubi 'alejhim veled-dallin', rekao je: 'Amin.' I ljudi su rekli: 'Amin'. Svaki put kada bi činio sedždu i kada bi ustao sa sjedenja, rekao bi: 'Allahu ekber', potom bi rekao, kada bi predao selam: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja od vas klanjam najbliže Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.'“ Osnova ovog hadisa nalazi se u Buhariji i Muslimu, bez govora o bismilli.

Učenje bismile naglas nije propisano jer nije prenesena niti jedna predaja da je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, to radio. Nema smetnje u tome da se bismila prouči naglas kada se u tome krije korist, kao što je podučavanje ljudi tom sunnetu ili ukoliko bi u učenju bismille bio razlog jedinstva džemata. Ovo je stav imama Ahmeda i drugih imama.

Bismila je kur'anski ajet u suri En-Neml [13]. Uzvišeni je rekao:

"...od Sulejmana i glasi: 'U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!'"

(Kur'an, sura En-Neml, 30)

[13] Pogledaj: Tefsir Ibn Kesir, 1/116.

Nema bismile između dvije kur'anske sure: El-Enfal i Et-Tevbe. Mimo ovoga, bismila se nalazi na početku svake sure i ona je ajet, ali ne ajet te sure, već ajet koji je objavljen radi razlike između kur'anskih sura i radi traženja bereketa.

UČENJE EL-FATIHE

Učenje sure El-Fatihe, jedan od ruknova ispravnosti namaza koji se mora upotpuniti na svakom rekatu, bez obzira na to da li čovjek klanja drugim ljudima kao imam ili klanja sam.

Ovo je stav većine ashaba, tabi'ina i onih koji su došli poslije njih. Dakle, prema tom stavu, učenje sure El-Fatihe predstavlja rukn namaza, bez kojeg namaz nije ispravan. Shodno tome, ukoliko bi se desilo da je klanjač namjerno ili nenamjerno ne prouči, njegov namaz ne bi bio ispravan. Dokaz za to je hadis koji prenosi Ubade, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nema namaza onaj ko ne prouči Fatihu.” [14] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko klanja namaz, a ne prouči Fatihu, taj mu namaz nije potpun.” [15]

[14] Hadis bilježi Buhari (756), Muslim (394).

[15] Hadis bilježi Muslim (395).

Svi učenjaci složni su da, ukoliko bi se desilo da musliman ne zna El-Fatihu, obavezan je naučiti je, ako je u mogućnosti, jer ono čime se izvršava obaveza postaje i samo obavezno.

A ako nije u mogućnosti da nauči suru El-Fatihu zbog starosti ili nekog drugog razloga,

onda je dužan proučiti sedam kur’anskih ajeta koliko ima i sura El-Fatiha.

A ukoliko ni to nije u mogućnosti onda će učiti sljedeće zikrove, umjesto El-Fatihe: “SUBHANALLAH, VEL HAMDULILLAH, VE LA ILAHE ILLAH, VALLAHU EKBER, VE LA HAVLE VE LA KUVVETE ILLA BILLAHIL ALIJIL AZIM.”

TIHO I GLASNO UČENJE

Propisano je da imam uči naglas, kako bi oni koji klanjaju za njim čuli njegovo učenje i to na sljedećim namazima: akšamu, jaciji i sabahu jer je to bila stalna praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji bi na namazima na kojim se uči naglas, stalno tako postupao, a na namazima na kojim se ne uči naglas nikad ne bi učio naglas, već u sebi. I ovo je opća praksa svih muslimana.

Učenje Kur’ana ili nekog od propisanih zikrova u namazu, mora biti uz pomijeranje jezika tj. mora se izgovoriti ono što uči, a nije ispravno učiti u sebi bez pomijeranja jezika.

A što se tiče učenja naglas ili u sebi (uz pomijeranje jezika), to je druga stvar koja se tiče toga da li osoba klanja kao imam, ili klanja za imamom, ili klanja samostalno.

Ibn Tejmije, rahimehullah, je rekao: “Obaveza onog koji je u mogućnosti jeste da prilikom izgovaranja propisanih zikrova u namazu pomijera svoj jezik.” [16]

[16] Pogledaj: Muhtesarul-fetava el-masrije, 43.

Što se tiče podneva i ikindije, osnova je da se u ovim namazima uči u sebi, ali je preporučeno da nekada imam prouči ajet ili dva naglas, ili malo

više od toga. Od mudrosti ovog postupka je da se time skrene pažnja onim koji su možda mislima odlutali, a moguće je da ima i drugih mudrosti.

Dokaz za ovu radnju je hadis Ebu Katade, radijellahu anhu, koji kaže:

“Kada bi nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao podne i ikindiju namaz, učio bi na prva dva rekata El-Fatihu i neku suru. Ponekad bi neki ajet učio glasno da smo ga čuli. Na zadnja dva rekata bi učio Fatihu.” [17]

[17] Izvor hadisa je spomenut prije.

Onaj koji klanja za imamom neki od namaza na kojim imam uči naglas i čuje imamovo učenje, sa njega spada obaveza učenja sure El-Fatihe i drugih sura, već je na njemu da sluša učenje imama. Tako će postupiti ukoliko klanja za imamom sabah, akšam i jaciju, ili ukoliko klanja neki od dobrovoljnih namaza, kao što su, naprimjer, teravije. Ovo je stav većine islamskih učenjaka, jer imam uči naglas kako bi ga oni iza njega slušali, kao što je rekao Ibn Tejmije,[18] a kada bi učio za imamom koji uči naglas, odvrćalo bi ga od slušanja.

[18] Pogledaj: Medžmu'ul-fetava, 23/287.

IZGOVARANJE RIJEČI AMIN NAKON FATIHE

Islamski učenjaci složni su da je sunnet izgovoriti 'amin', nakon što se prouči El-Fatiha, bez obzira da li se namaz obavlja posebno ili za imamom. Onaj koji klanja sam, reći će 'amin' odmah nakon što završi sa učenjem sure El-Fatihe, dok će onaj koji klanja za imamom izgovoriti 'amin' nakon što imam završi sa učenjem El-Fatihe,

a i imam je, također, propisano da izgovori 'amin' nakon što prouči El-Fatihuh.

Riječ 'amin' će naglas izgovoriti i imam i oni koji klanjaju za njim. Propisano je da njihovo aminovanje bude istovremeno, pa kada imam prouči: El-Fatihuh i kaže 'Veledalin', reći će on i oni koji klanjaju za njim 'amin',

shodno hadisu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu:

"Kada imam kaže amin, kažite i vi! Onome čije se aminanje podudara s aminanjem meleka bit će oprošteni prijašnji grijesi." [19]

[19] Hadis bilježi Buhari (780) i Muslim (410).

Imam Buhari, Allah mu se smilovao, veli:

“GLASNO IZGOVARANJE ‘AMIN’ ONOGA KO KLANJA ZA IMAMOM”

a zatim je spomenuo hadis u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

“Kada imam izgovori: "Gajril-magdubi alejhim veleddalin" vi recite: ‘amin’.”

Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže:

“Svi ovi tekstovi upućuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao ‘amin’ naglas, i naredio je klanjačima da izgovaraju ‘amin’ zajedno sa imamom, koje biva poput njegovog, i u njihovom slučaju je izgovaranje ‘amin’ potvrđenije jer njima je naređeno, pa ako ga imam naglas izgovori, onda su oni koji klanjaju za imamom još preči da ga izgovore, i to je jasno spomenuto u prethodnom hadisu. Na osnovu toga, ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su bili složni na tome da se ‘amin’ izgovara naglas. Prenosi Ishak b. Rahavejh od Ata‘a da je rekao: 'Zatekao sam dvije stotine ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kada bi imam proučio 'veleddalin' od njih bi odjekivalo amin.' Od Ikreme se prenosi da je rekao: 'Zatekao sam ljude u ovom mesdžidu od kojih je čulo odjekivanje amin.' Ishak je rekao: 'Ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su toliko podizali glas tokom izgovaranja amin, da se potreslo u mesdžidu.'“ [20]

[20] Šerhul-Umdeh, Ibn Tejmije, 1/757.

UČENJE NAKON FATIHE

Od sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da se nakon sure El-Fatihe prouči po sura na prva dva rekata,

a dokaz za ovo je općepoznata praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja to potvrđuje, shodno hadisu koji prenosi Ebu Katade, radijellahu anhu, u kojem kaže:

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi nam klanjao podne i ikindiju namaz učeći na prva dva rekata El-Fatihu i neku suru. Ponekad bi neki ajet učio glasno da su ga čuli, a na zadnja dva rekata bi učio samo El-Fatihu. [21]

[21] Izvor hadisa je spomenut prije.

Ibn-Kudame veli:

“Nije nam poznato razilaženje da je od sunneta proučiti nakon El-Fatihe po suru na prva dva rekata, te da će sure učiti naglas onda kada se i Fatiha uči naglas, kao i u sebi onda kada se Fatiha uči u sebi.” [22]

[22] El-Mugni, Ibn Kudame, 2/164.

Što se tiče učenja sura nakon El Fatihe, na trećem i četvrtom rekatu kod četvoro-rekatnih namaza i na trećem rekatu akšama, osnova je da se ne uči i da nije propisano. Ali, ukoliko bi se nekada to uradilo, nema smetnje, s tim da bi učenje samo sure El-Fatihe trebalo preovladavati.

Poželjno je (mustehab) da imam na sabah namazu, petkom prouči suru Es-Sedžde i suru El-Insan, te da to bude stalna praksa. Dokaz za to je hadis Ebu Hurejre, radijellahu anhu, koji kaže:

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, petkom je na sabahskom farzu učio sure Es-Sedždu i Ed-Dehr (El-Insan).

Muttefekun 'alejh.

Imam Et-Taberani prenio je hadis od Ibn Mesuda, radijellahu anhu, u kojem kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajavao na tome.

Od mudrosti učenja ove dvije sure jeste da se u njima spominje stvaranje Adema te događaji koji će se dogoditi na Sudnjem danu. Stvaranje Adema je bilo na dan džume, dok će Smak svijeta nastupiti na dan džume. Shodno tome, mudrost učenja ovih sura nije zato što je u jednoj od njih sedžda tilaveta.

Ibn-l-Kajjim veli:

“Nije pohvalno da se na džumanskom sabahu namjerno prouči ajet iz sure Sedžde ili neke druge sure, u kojoj ima kur'anska sedžda, jer cilj propisivanja učenja ove dvije sure (Es-Sedžde i El-Insan) nije kur'anska sedžda, već spominjanje stvaranja Adema koje je bilo na dan džume, i Sudnjeg dana koji će nastupiti na dan džume. Preporučeno da se uče ove dvije sure radi uzimanja pouke šta se desilo na dan džume i šta će se desiti, dok je sedžda tilaveta spomenuta shodno zasebnoj mudrosti Uzvišenog i nije ona sama po sebi cilj. Shodno tome onaj koji neće učiti suru Es-Sedždu na sabahu, neće namjerno učiti neku drugu suru u kojoj ima sedžda tilaveta.” [23]

[23] Bedai'ul fevaid 4/63.

DUŽINA UČENJA

Od sunneta je da klanjač prouči cijelu suru na jednom rekatu i to je ono što je preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nema razilaženja među učenjacima da je dozvoljeno proučiti samo početak sure,

jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike učio suru El-Mu'minun sve dok nije stigao do priče o Musau i Harunu, pa ga je uhvatio kašalj te je učinio ruku'.

Jedne prilike je na akšamu proučio suru El-E'araf,[24] naravno raspodjeljujući je na dva rekata; prvom i drugom. Dakle, učio bi na jednom rekatu jedan dio sure, a na drugom drugi.

[24] Hadis bilježi En-Nesai (991) od Aiše, radijellahu anha.

U hadisu od Džubejra b. Mut'ima, radijellahu anhu, se prenosi da je rekao: Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da uči na akšam namazu suru At-Tur (Gora). [25]

Muttefekun 'alejh

[25] Hadis bilježe imam Buhari (765) i Muslim (463).

Nema smetnje da se uče i samo zadnji djelovi sure, ali je pokuđeno to stalno raditi jer je suprotno praksi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ibn-Kudame veli:

“Ono što je preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da bi učio cijelu suru ili početak sure.”

Sunnet je da se na akšamu uče sure iz skupine "Kisarul-Mufessal", tj. od Zelzele do kraja Kur'ana, na sabahu da se uče sure iz skupine "Tivalul-Mufessal", odnosno od Kaf do Burudž, a na ostalim namazima (jaciji, podne i ikindiji) iz skupine Evsatul-Mufessal, tj. od Tarik do Bejjine.

Dokaz za ovo je hadis Ebu Hurejre, radijellahu anhu, u kojem kaže:

“Namaz najbližiji namazu Allahova Poslanika jeste namaz te i te osobe. Na sabahu je učio sure iz skupine "Tivalul-Mufessal", na akšamu iz skupine "Kisarul-Mufessal, a na jaciji iz skupine Evsatul-Muvessal." [26]

[26] Hadis bilježi En-Nesai (982) i Ibn Madže (827), Ahmed (7991). Ibn Hažer el-Askalani kaže da je lanac prenosilaca ovog hadisa vjerodostojan.

Na ovo ukazuje i pismo koje je vođa vjernika, Omer b. Hattab, uputio Ebu Musau, a u tom pismu stajalo je:

"I učio bi na podnevskom namazu sure iz skupine Evsatul-Mufessal." [27]

[27] Hadis bilježi Tirmizi (307).

Kada imam odluči da će učiti u namazu neku dužu suru, smatramo da nije propisano da obavijesti džematlije o tome, kao što to čine neki ljudi danas, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to nije radio.

Ni u jednom hadisu koji govori o učenju Kur'ana u namazu ne spominje se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ashabe da će učiti neku suru, i pored toga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obaviješten o potrebama onih koji su došli da klanjanju sa njim, kako stoji u nekim hadisima. Dakle, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije obavijestio ashabe da će učiti neku suru.

Na drugoj strani, moramo podučiti ljude propisima i sunnetima, a to znači da ukoliko bi se desilo da čovjek klanja za imamom koji dugo uči, a on ima neke svoje potrebe koje mora završiti, nema smetnje u tome da se odvoji i da sam klanja, kao što je uradio jedan od ashaba, Allah njime bio zadovoljan, koji je klanjao za Mu'azom, radijellahu anhu. Ovaj ashab kada je shvatio da će Mu'az učiti suru El-Bekaru, odvojio se i sam klanjao. Shodno tome, na nama je da širimo praksu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ono što smatram jeste da nije propisano ciljano učiti sure Tur i E'araf, radi samih sura, niti da treba takvo djelo smatrati posebnim ibadetom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao za cilj da na akšamu posebno uči ove dvije sure, radi samih sura, nego mu je cilj bio njihova dužina. Iz hadisa se ne može zaključiti da su baš te sure bile ciljane, kao što se to može shvatiti iz hadisa koji govore o učenju nekih sura na sabahu petkom, džumi i bajramu.

Propisano je da imam oduži na prvom rekatu, kako bi oni koji kasne pristigli na prvi rekat, kao što se prenosi u hadisu Ebu Katade, radijellahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo odužio na prvom rekatu, a dokaz za ovo mogu se uzeti i sljedeći tekstovi:

1) Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu čuo plač djeteta, skratio bi učenje. [28]

[28] Hadis bilježi Buhari (709), i Muslim (470), a ravija je Enes b. Malik, radijellahu anhu.

2) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je podne namaz sredinom dana; ikindiju dok je sunce još čistog sjaja; akšam kada ono zađe, a jaciju nekada (ranije) a nekada (kasnije), kada bi vidio da su se sakupili, požurio bi, a kada bi primijetio da su zakasnili, odgodio bi je. [29]

[29] Hadis bilježi Buhari (560), a ravija hadisa je Džabir b. Abdullah, radijellahu anhu.

Ovi hadisi upućuju na to da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio računa o stanju klanjača.

Od sunneta je, također, da klanjač nakon što završi sa učenjem sure malo zastane prije nego ode na ruku', shodno predaji u kojoj stoji da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo zastao kako bi predahnuo, prije nego bi otišao na ruku'. [30] U sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne nalazimo vremensku ograničenost koliko bi trebalo da traje stajanje. Ibnul Kajim spominje da bi trebalo trajati onoliko koliko je potrebno učaču da uzme vazduha. [31]

[30] Hadis bilježi Ahmed (5/11), Ebu Davud (780), Tirmizi (251) i Ibn Madže (844).

[31] Pogledaj: Zadul me'ad, 1/201.

Shodno tome, ono što rade neki imami koji spajaju učenje sa tekbirom je suprotno praksi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga je imam Ahmed ovaj postupak smatrao pokuđenim. [32]

[32] Pogledaj: El-mubdi' fi šerhil-mukni', 1/390. Rekao je Ibn Muflih: "Iz govora Ahmeda se razumije da stajanje biva nakon što prekine sa učenjem u potpunosti; kako ne bi spojio čitanje sa tekbirom ruku'a, a isto tako nije od sunneta da se šuti kako bi učili muktedije iza imama".

TEKBIRI

Donošenje tekbira za odlazak na ruku, ili na sedždu, te vraćanje sa sedžde i ustajanje su obavezni (vadžib), jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donosio tekbire i naredio da se oni donose i ustrajao na tome. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

“Klanjajte kao što ste mene vidjeli da klanjam.” [33]

A u drugom hadisu stoji:

“Kada imam kaže ‘Allahu ekber’ i vi recite ‘Allahu ekber’”,

Dakle, on, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je da se donose tekbiri.

[33] Izvor hadisa spomenut je prije.

[34] Izvor hadisa spomenut je prije.

Obaveznost izgovaranja tekbira spada zaboravom, ali je dužan onaj koji ih izostavi da uradi sehvi sedždu.

Najpreče bi bilo da se izgovaranje riječi tekbira otpočne u isto vrijeme i sa pokretom, te da se završi izgovaranje tekbira sa završetkom pokreta. Zbog poteškoće usklađivanja između tekbira i pokreta, nije pogrešno ni da se riječi tekbira izgovore prije pokreta, ili da se jedan dio tekbira izgovori nakon upotpunjavanja pokreta.

* * *

RUKU' (PREGIBANJE)

Nema razilaženja među učenjacima da je ruku' jedan od ruknova namaza. Ako ga klanjač izostavi iz neznanja ili iz zaborava, njegov namaz je neispravan.

Dokaz za to su riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je uputio osobi koja je pogrešno klanjala:

“...zatim otiđi na ruku'u i ostani dok se potpuno ne smiriš.” [35]

Od dokaza su, također, riječi Uzvišenog:

Činite ruku' i na sedždu padajte.

(Kur'an, sura El-Hadž, 77)

[35] Izvor hadisa spomenut je prije.

Od sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste dizanje ruku prilikom izgovaranja tekbira za ruku', a dokaz za ovu praksu jeste hadis od Ibn Omera, radijellahu anhumu, koji kaže:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi prilikom stupanja u namaz digao ruke (i izgovorio početni tekbir). Potom bi izgovorio tekbir, digavši ruke, i učinio bi ruku'. Potom bi, prilikom vraćanja (s rukua) podigao ruke." [36]

U hadisu od Es-Sa'idija, radijellahu anhu, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao svoje ruke na ovim mjestima. [37]

Imam Buhari, rahimehullah, je rekao: “Prenosi se od sedamnaest ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su podizali svoje ruke prije nego bi otišli na ruku'.” A zatim je spomenuo njihova imena.

[36] Hadis bilježi Buhari (736) i Muslim (390).

[37] Izvor hadisa spomenut je prije.

Ruku' se mora upotpuniti na način da ruke dotaknu koljena, a ukoliko se ne postupi tako, ruku' biva neispravan jer nije upotpunjen njegov obavezni dio.

Propisano je da se prilikom obavljanja ruku'a ispune dvije stvari:

1) Rukama obuhvatiti koljena,

kao što je preneseno u hadisu da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi otišao na ruku' stavio svoje ruke na koljena i njima ih obuhvatio. [38]

[38] Hadis bilježi Ebu Davud (734) i Tirmizi (260), a Darimi (1346) sljedećim riječima: "Prenosi se od Abbasa b. Sehla da je rekao: 'Sastali su se Ebu Humejd, Ebu Usejd, Sehl b. S'ad i Muhammed b. Mesleme, te su spomenuli namaz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu Humejd je rekao: 'Namaz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poznajem bolje od vas. On bi učinio ruku', stavio bi svoje dlanove na koljena kao da ih drži, a ruke bi malo odvojio u stranu'." A tekst hadisa kod Ebu Davuda glasi: "Zatim bi učinio ruku' stavljajući dlanove na svoja koljena kao da ih drži". Ovaj hadis, također, bilježi Buhari, ali u sljedećem izrazu: "Pa je rekao Ebu Humejd Es-Saidi: 'Ja najbolje pamtim namaz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio sam ga da prilikom tekbira digne ruke naspram ramena, a kada bi učinio ruku' stavio bi dlanove na koljena, protegnuo bi leđa. Nakon toga bi se ispravio tako da se svaka kost vrati na svoje mjesto, a kada bi učinio sedždu ruke bi stavio u srednjem položaju, ne sakupljajući ih niti pružajući, a prste svojih nogu bi okrenuo prema kibli. A prilikom sjedanja tokom namaza sjeo bi na lijevu nogu, a desnu bi podvio sa strane, osim na zadnjem sjedenju gdje bi sjeo na debelo meso izbacivši lijevu nogu na desnu stranu ispod desne noge koju bi podvio". A kod Ebu Davuda (731) stoji: "Pa je rekao Ebu Humejd spomenuvši nešto od ovog hadisa: 'A kada bi učinio ruku' obuhvatio bi svojim šakama koljena i razdvojio prste jedne od drugih, a protegnuo bi leđa bez podizanja glave iznad njihove razine, i bez njenog okrećanja lijevo ili desno".

2) Raširiti prste – Ebu Mes'ud El-Ensari, radijellahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom obavljanja ruku'a raširio svoje prste. [39]

U ovom hadisu ima slabosti, no međutim, postoje druge predaje koje ga potvrđuju,

a od njih je predaja Vaila b. Hudžra, radijallahu 'anhu, u kojoj stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kada bi išao na ruku', širio prste, a kada se spusti na sedždu, sakupljao bi ih. [40]

[39] Hadis bilježi Ahmed (17081) kao i Darimi (1343) od Ebu Mes'uda El-Ensarije, radijellahu anhu, da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem stavljao svoje ruke (dlanove) na koljena i raširio bi prste sve dok se ne bi u potpunosti umirio. Hadis, također, bilježi i Ebu Davud (863) u sljedećoj formi: "Pa bi nakon što ruku' učini stavio ruke na koljena a svoje prste ispod njih, a odvojio bi laktove od tijela i u potpunosti se umirio...".

[40] Hadis bilježi Ibn Hibban (1920) i Bejheki u Sunenul-Kubra, (2526).

Citirani hadisi upućuju da upotpunjavanje ruku'a obuhvatanjem koljena ne biva osim uz širenje prstiju.

Poželjno je (mustehab) da se prilikom obavljanja ruku'a leđa u potpunosti poravnaju i isprave. U hadisu koji prenosi Enes, radijellahu anhu, stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Zauzmite središnji položaj na ruku' i na sedždi.” [41]

Na ovo upućuje i hadis Aiše, Allah njome bio zadovoljan, koja prenosi da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi činio ruku' ne bi ni dizao ni spuštao glavu. [42]

Dakle, učinio bi je između toga.

[41] Hadis bilježi Nesai (1028) kao i Darimi (1361) u sljedećoj formi: "Zauzmite središnji položaj na ruku' i na sedždi, i ne pružajte svoje ruke poput psa". Hadis, također, bilježi Buhari (532) kao i Muslim (493) u sljedećoj formi: "Zauzmite središnji položaj na sedždi, i neka niko ne pruža ruke kao što pruža pas".

[42] Hadis bilježi Muslim (498).

Rrezime spomenutog glasi da je sunnet prilikom činjenja ruku'a da klanjač sagne leđa bez njihova krivljenja i da glava bude u ravnini shodno leđima, bez podizanja ili spuštanja, a ruke tj. dlanove će staviti na koljena razmaknuvši prste jedne od drugih.

Ovo je način činjenja ruku'a shodno sunnetu.

Nema razilaženja među učenjacima o propisanosti učenja sljedećeg zikra na ruku'u: „SUBHANE RABBIJEL 'AZIM.“ – „Slavljen neka je Uzvišeni Gospodar.“ A ispravno je da je ovaj zikr namaska obaveza,

shodno hadisu Huzejfe, radijellahu anhu, koji kaže da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi otišao na ruku' izgovarao: „SUBHANE RABBIJEL 'AZIM“. [43] A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: „Klanjate kao što ste mene vidjeli da klanjam.“ [44]

A i zbog hadisa 'Ukbe b. Amir, radijellahu anhu, u kojem je rekao: „Kada je objavljeno: 'Zato hvali Gospodara svoga Veličanstvenog. (El-Vaki'a, 74), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Učite to na ruku'ima.'“ [45]

Ova predaja ima slabosti u lancu prenosilaca.

[43] Hadis bilježi Muslim (772).

[44] Izvor hadisa spomenut je prije.

[45] Hadis bilježi Ebu Davud (869), Ibn Madže (887), Ahmed (17414) i Darimi (1344).

Poželjno (mustehab) je da se na ruku' kaže i sljedeći zikir kojeg prenosi Muslim od Aiše, radijellahu anha da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ruku'a i sedže učio sljedeće:

Subbuhun Kuddusun, Rabbul-mela'iketi ver-ruh (Sveti i Slavljeni, Gospodar meleka i Džibrila). [46]

[46] Hadis bilježi Muslim (487).

Također, poželjno je reći i spomenuti zikir u knjigama sunneta:

“SUBHANE ZIL-DŽEBERUTI VEL-MELEKUTI VEL-KIBRIJAI VEL-AZAMETI.” Neka je slavljen Silni, Suvereni, Gordi i Veličanstveni. [47]

[47] Hadis bilježi Ahmed (24480), Ebu Davud (873) i Nesai (1049).

Da bi naš ruku' bio ispravan moramo najmanje jednom reći: “SUBHANE RABBIJEL AZIM”, a da bismo upotpunili sunnet trebamo reći tri puta, a najviše je deset puta.

Rekao je imam Ahmed:

“Preneseno je od El-Hasana da je rekao: 'Potpuni tesbih je sedam puta, srednji pet, a najmanji tri.'”

Neki učenjaci kažu da nema granica za najveći broj izgovaranja.

A neki smatraju da po pitanju broja tesbiha ima širine, koja se razlikuje od čovjeka do čovjeka shodno njegovom stanju. U sunnetu ne postoji tačno

preciziran broj niti za potpunost, niti za najmanju potpunost. I ovaj stav je ispravan.

ISPRAVLJANJE NAKON RUKU‘A

Ispravljanje nakon ruku‘a je stajanje uz skrušenost i smirenost, i ono je jedan od ruknova namaza, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“...potom se podigni sa ruku‘a dok se potpuno ne ispraviš. ” [48]

[48] Izvor hadisa spomenut je prije.

Podizanje nakon ruku‘a je sastavni dio ispravljanja, jer se ne može stajati sve dok se ne podigne sa ruku‘a.

Stajanje nakon ruku‘a se treba izvesti na način da se svaki pršljen vrati na svoje mjesto, uz donošenje propisanog zikra, tj. onoliko koliko je najmanje potrebno za ispravnost.

U hadisu se prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao nakon vraćanja sa ruku‘a sve dok se ne bi ispravio.

Shodno tome, za onoga koji odmah nakon vraćanja sa ruku‘a padne na sedždu se ne može reći da se je ispravio nakon ruku'a, nego je ostavio jedan od ruknova namaza, a to je smirenost.

Opisujući namaz Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Humejd je rekao:

“Kada bi podigao svoju glavu, ispravio bi se toliko da se svaki pršljen povрати na svoje mjesto. ” [49]

[49] Hadis bilježi Buhari (828).

Prenosi se da je Aiša, radijallahu anha, rekla:

“Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoju glavu sa ruku‘a, ne bi padao na sedždu sve dok se ne bi u potpunosti ispravio. ”

Hadis bilježi Muslim. [50]

[50] Hadis bilježi Muslim (498).

Klanjaču je propisano da prilikom podizanja sa ruku‘a podigne i svoje ruke prilikom izgovaranja tekbira. Dokaz za ovu radnju je prethodno citirani hadis Ibn Omera.

Ruke se dižu prilikom izgovaranja tekbira

shodno hadisu Ebu Humejda Es-Saidija, radijellahu anhu, u kojem stoji:

“Zatim bi izgovorio 'Semi'allahu limen hamideh', a pri tome bi podigao svoje ruke.” [51]

[51] Hadis bilježe Tirmizi (304), Ibn Madže (862), Ibn Hiban (1865), Ibn Huzejme (587), a osnova ovog hadisa je kod Buharije (828).

Dokaz tome je i hadis od Ibn Omera:

"Zatim bi podigao glavu kao i ruke".

A u Buharijinoj verziji stoji:

“Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stupio u namaz da je počeo izgovaranjem tekbira. U vrijeme izgovaranja tekbira podigao je svoje ruke toliko da ih je stavio spram svojih ramena. Kada bi izgovorio tekbir za ruku', uradio bi to isto, a kada bi rekao 'Semi'allahu limen hamideh' učinio bi isto tako, i još izgovorio 'Rabbena ve lekel-hamd'. To (dizanje ruku) nije činio kada bi se spuštao na sedždu, a ni u vrijeme kada bi svoju glavu dizao sa sedžde.” [52]

[52] Hadis bilježi Buhari (738).

Riječi Ibn Omera koje upućuju na utemeljenost dizanja ruku su: “Kada bi izgovorio tekbir za ruku', uradio bi to isto, a kada bi rekao 'Semi'allahu limen hamideh' učinio bi isto tako.”

Propisano je da se nakon podizanja sa ruku'a kaže sljedeće: “SEMIALLAHU LIMEN HAMIDEH” a nakon toga:

“ALLAHUME RABBENA LEKEL-HAMDU, MIL'US-SEMAVATI VE MIL'UL-ERDI VE MA BEJNEHUMA VE MIL'U MA Š'ITE MIN ŠEJ'IN BA'DU, EHLES-SENAI VEL-MEDŽDI LA MANI'A LIMA E'ATAJTE VE LA MU'TIJE LIMA MEN'ATE VE LA JENFE'U ZEL-DŽEDDI MINKEL-DŽEDD.” “Gospodaru naš, samo Tebi pripada sva hvala, onolika hvala koja ispunjava nebesa i Zemlju, i koja ispunjava sve nakon toga što Ti hoćeš. Ti zaslužuješ svu slavu i hvalu. 'Allahu moj, ono što Ti daješ, niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš, i nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage.”

Kao što se spominje u knjizi Medžmu'ul-ehadisi-sahihah.

[53] Pogledaj: El-Mugni, 1/366, Muhtesar Hireki, str. 20, Šerh Munteha el-iradat, 1/196.

U hadisima su došle četiri različite forme tahmida tj. zikra koji se izgovara nakon vraćanja sa ruku'a, a to su:

- 1) RABBENA LEKEL HAMD
- 2) RABBENA VE LEKEL HAMD
- 3) ALLAHUME RABBENA LEKEL HAMD
- 4) ALLAHUME RABENA VE LEKEL HAMD

Propisano je učiti sve četiri verzije ovog zikra, ali bi druga i treća verzija trebale biti one koje će uglavnom klanjač izgovarati, jer su one najvjerodostojnije.

Nakon što se klanjač ispravi sa ruku'a, lijepo bi bilo da poveže svoje ruke, kao što se inače vežu nakon početnog tekbira, a ukoliko ne bi tako postupio, ne bi bilo smetnje u tome. Po ovom pitanju ima dosta širine jer nemamo jasan dokaz. Prenosi se da je imam Ahmed tako postupao.

Sedžda (padanje ničice)

Od sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da se prilikom spuštanja na sedždu ne dižu ruke prilikom izgovaranja tekbira shodno riječima Ibn Omera:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi digao svoje ruke spram svojih ramena prilikom stupanja u namaz i izgovorio bi tekbir za pregibanje na ruku', a također bi spram ramena dizao obe ruke kada bi podigao svoju glavu sa ruku'a i izgovorio bi 'Semiallahu li men hamideh, rabbena ve lekel hamd', dok nije tako činio prilikom obavljanja sedžde.” [54]

[54] Hadis bilježi Buhari (735), Muslim (390) i Ebu Davud (722).

Obaveza je (vadžib) obaviti sedždu na sedam dijelova tijela, shodno hadisu Ibn Abbasa koji kaže: “Naređeno nam je da činimo sedždu sa sedam kostiju: čelom (spuštajući i nos), dlanovima, koljenima i stopalima.” [55]

[55] Hadis bilježi Buhari (809) i Muslim (490).

Shodno tome, ukoliko bi se desilo da klanjač izostavi jedan od ovih sedam dijelova tijela prilikom obavljanja sedžde, njegova sedžda ne bi bila ispravna jer je izostavio rukn namaza.

Obaveza je (vadžib) sedždu učiniti nosem i čelom, te ako bi se sedžda obavila samo čelom, takva bi se smatrala nepotpunom.

Ako bi se sedžda obavila samo nosem, takva ne bi bila ispravna. Na tome je idžma' (konsenzus) ashaba, [56] jer je u hadisu naglašeno čelo:

“Naređeno nam je da činimo sedždu sa sedam kostiju: čelom...”

[56] Pogledaj: El-Mevsu'atul-fikhijjetul-kuvejtije, 12/196, i El-Ihkam šerh usul el-ahkam, 1/226.

Prilikom spuštanja na sedždu, klanjač će prvo spustiti svoja koljena a zatim ruke, a ukoliko bi postupio suprotno, njegov namaz bi bio ispravan shodno konsenzusu učenjaka, koji se spore oko toga koji od ova dva postupka je bolji. Ono što smatramo ispravnijim jeste da se na sedždu prvo spuštaju koljena a potom ruke, jer se tako prenosi od Omera b. Hattaba a nama je naređeno da slijedimo njegovu praksu jer je on ovakav vid činjena sedžde vidio kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a po ovom pitanju nemamo niti jedan vjerodostojan hadis koji doseže do Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Imam Et-Tirmizi je rekao: “Većina učenjaka smatra da će klanjač prilikom spuštanja na sedždu prvo spustiti svoja koljena a zatim svoje ruke, te da prilikom podizanja sa sedžde prvo podiže ruke a nakon toga koljena.” [57]

[57] Sunenu Et Tirmizi, 2/56.

Poželjno (mustehab) je, raširiti ruke prilikom obavljanja sedžde, dok su neki rekli da je obavezno.

Dokazi o pohvaljenosti ove radnje su sljedeći:

Prenosi se od Abdullaha b. Malika b. Buhajne, radijallahu 'anhu: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, rastavljao bi ruke od tijela da bi mu se ukazivala bjelina ispod pazuha." [58]

Razlog ukazivanja bjeline pazuha Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste to što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom obavljanja sedžde raširio svoje ruke, a u protivnom da je širenje njegovih ruku bilo malehno, ashabi ne bi mogli uvidjeti bjelinu njegova pazuha.

[58] Hadis bilježi Buhari (390) i Muslim (495).

Od Enesa b. Malika se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Budite ispravni u vršenju sedžde, neka niko od vas ne spušta po tlu svoje podlaktice kao što to rade psi.”

[59] Hadis bilježi Buhari (822) i Muslim (493).

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je kazala: “Vjerovjesnik bi zabranjivao da čovjek stavlja svoje podlaktice na zemlju prilikom sedžde kao što to rade zvijeri.” [60]

[60] Hadis bilježi Muslim (498).

Od Ebu Humejda se prenosi da je vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tokom sedžde kako stavlja svoje ruke ne pružajući ih, niti ih stežući prema sebi, a vrhove prstiju svojih nogu okretao je prema Kibli. [61]

[61] Hadis bilježi Buhari (828).

Od Džabira se prenosi da je kazao: “Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

“Na sedždi budite ispravni (u središnjem položaju), i neka niko od vas ne ispruža podlaktice svojih ruku po zemlji kao što ih ispruža pas.” [62]

[62] Hadis bilježi Ahmed, 14018., Ebu Davud, 897., Tirmizi, 275., i Ibn Madže, 891.

Od Ibn Abbasa se prenosi da je kazao: “Prišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, iza i vidio bjelinu njegova pazuha, koliko se bio ispružio i razmakao ruke.” [63]

[63] Razmakao mišiće od tijela i podigao stomak od tla.

Prilikom obavljanje sedžde, klanjač ima slobodu izbora gdje će staviti svoje dlanove: paralelno sa svojim ramenima ili u ravni svojih ušiju.

Od sunneta, prilikom obavljanja sedžde, jeste da klanjač razmakne svoja stegna jedno od drugoga, te da se na naslanja na svoj trbuh, shodno hadisu Ibn Abbasa

i hadisu Ebu Humejda u kojem stoji: “Kada bi Vjerovjesnik činio sedždu razmakao bi stegna jedno od drugoga i ne bi trbuh oslanjao na njih.” [64] Ovi hadisi upućuju na to da se stegna razmiču jedno od drugog, te da se na trbuhu ne oslanjaju, već da se stomak odmiče od stegana.

[64] Hadis bilježi Ebu Davud (735) sa slabim lancem prenosilaca. Razlog spominjana ovog hadisa sa slabim lancem prenosilaca jeste što su riječi u ovom hadisu slikovitije, dok je hadis Ibn Abbasa osnova na koju se vraćamo po ovom pitanju.

Od sunneta je da se vrhovi nožnih prstiju okrenu prema kibli.

Što se tiče toga da li će klanjač svoja stopala prilikom obavljanja sežde spojiti ili ne, to je predmet razilaženja među učenjacima i po ovom pitanju ima širine. Smatramo da je spajanje stopala bliže ispravnijem mišljenju.

U hadisu koji prenosi Vail b. Hudžr stoji da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, raširio svoje prste prilikom obavljanja ruku‘a, dok bi ih na sedždi sastavio. [65] Ovaj hadis je dokaz da na sedždi prsti ruke trebaju biti

sastavljeni. Lanac prenosilaca ovog hadisa je dobar, a pojačavaju ga i hadisi u kojim stoji da prsti prilikom obavljanja sedžde trebaju biti okrenuti prema kibli, što upućuje da prsti ruke trebaju biti sastavljeni.

[65] Hadis bilježi Ibn Hibban (1920) i Bejheki u svojoj Velikoj zbirci hadisa (2526).

Prema tome, sedžda obavljena shodno svojstvima koja su spomenuta u sunnetu treba izgledati ovako:

1. Ne spuštati podlaktice prilikom obavljanja sedžde.
2. Raširiti ruke prilikom obavljanja sedžde toliko da se ukaže bjelina ispod pazuha.
3. Staviti dlanove prilikom obavljanja sedžde paralelno sa svojim ramenima ili u ravni svojih ušiju.
4. Spojiti stopalo jedno uz drugo i okrenuti nožne prste prema kibli.
5. Odmaknuti stomak od stegana.
6. Okrenuti prste ruku prema kibli.

Sedžda obavljena shodno pomenutim svojstvima je onakva kakva je prenesena vjerodostojnim sunetom, te shodno tome onoliko koliko se izostavi od pomenutih svojstava toliko će se i suneta izostaviti, a sedžda će biti ispravna jer je praktikovanje pomenutih svojstava poželjno a ne obavezno.

Dozvoljeno je čovjeku učiniti sedždu sa sedam spomenutih organa na tlo, pa makar između tih organa i tla bio neki zastor, osim kada je riječ o čelu, jer je tada pokuđeno da se učini sedžda na nešto što je spojeno s klanjačem, kao npr. kraj odjeće, ako za tim nema potrebe. Ako ima potrebe, onda u tome nema nikakve pokuđenosti.

Priikom sedžde klanjaču je propisano da izgovara sljedeći zikr: „SUBHANE RABBIJEL E‘ALA.“ – „Slavljen neka je Najveći Gospodar“,

koji je vjerodostojno prenešen od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ukbe b. Amir je rekao: „Kada je objavljeno: Zato hvali Gospodara svoga Veličanstvenog. (El-E'ala, 1), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Učite to na sedždama.'" [67]

[66] Hadis bilježi Muslim (722), a hadis prenosi Huzejfe, radijellahu anhu.

[67] Hadis bilježi Ebu Davud (869), Ibn Madže (887), Ahmed (17414) i Darimi (1344).

Prethodno smo spomenuli ostale zikrove koji se uče na sedždi kada smo govorili o zikrovima koje je propisano učiti na ruku'u.

ISPRAVLJANJE SA SEDŽDE

Ispravljanje sa sedžde je jedan od ruknova namaza, a dokaz su riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

“... zatim se vrati sa sedžde i ostani u sjedećem položaju dok se potpuno ne smiriš.” [68]

Shodno ovim riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispravljanje sa sedžde je rukn kao i smireno sjedenje između dvije sedžde.

[68] Izvor hadisa spomenut je prije.

Od sunneta je donijeti tekbir prilikom ispravljanja sa prve sedžde, jer je vjerodostojnim putem prenešeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek donosio tekbire prilikom spuštanja i podizanja.

[69] Izvor hadisa spomenut je prije.

Dakle, od ruknova namaza je sjedenje između dvije sedžde, a dokaz za to su riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

“... zatim se vrati sa sedžde i ostani u sjedećem položaju dok se potpuno ne smiriš.”

Također, hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha, u kojem stoji da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi podigao glavu sa sedžde ne bi činio drugu sedždu sve dok se ne bi u potpunosti ispravio na sjedenju. [71]

[70] Izvor hadisa spomenut je prije.

[71] Hadis bilježi Muslim (498).

Od sunneta je da klanjač tokom sjedenja ispruži lijevo, a podvije desno stopalo.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi sjeo na svoju lijevu nogu a povio prste desne noge. U hadisu od Aiše prenosi se da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispružio lijevu nogu (sjedeći na njoj), a ispravio desno stopalo.

A hadis je vjerodostojan.

Sličan postupak je prenio i Ebu Humejd. [73]

Ovo je, također, praksa prijašnjih i potonjih generacija muslimana.

[72] Hadis bilježi Muslim (498).

[73] Izvor hadisa spomenut je prije.

Sunnet je da se pruži lijeva ruka a da desnu stavi na stegno kao što to radi na tešehudu.

Prilikom sjedenja poželjno je prste desne noge poviti i usmjeriti ih prema kibli, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi sjeo na unutarnju stranu položenog lijevog stopala, a desno stopalo bi uspravio i usmjerio prste na prethodno opisani način.

Obaveza je (vadžib) između dvije sedžde izgovoriti sljedeći: "RABBIFIR LI! RABBIFIR LI!" Gospodaru, oprosti mi! Gospodaru, oprosti mi! Prethodni zikr će izgovoriti tri puta ili više puta,

kao što je preneseno u hadisu od Huzejfe, radijellahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao ovaj zikr između dvije sedžde. [74]

Islamski učenjaci su, ponavljanje prethodnih riječi protumačili da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zikr ponavljao, jer je sjedenje Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, između dvije sedžde približno trajalo kao i sedžda.

[74] Ebu Davud (874), En-Nesai (1145), Ibn Madže (897), Ahmed (23375), i Darimi (1363).

Od Ibn Abbasa, radijellahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao sljedeći zikr:

"ALLAHUMEGFIR LI, VERHAMNI, VE 'AFINI, VEHDINI, VERZUKNI. " Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, podari mi zdravlje (sačuvaj me), uputi me i oprskbi me. [75]

Uz napomenu da neki učenjaci smatraju ovaj hadis slabim.

[75] Ebu Davud (850), Tirmizi (284), Ibn Madže, 898, i Ahmed (2895).

Imam Ahmed je smatrao poželjnijim zikr koji je prenio Huzejfe, radijellahu anhu, jer je ta predaja vjerodostojnija od predaje Ibn Abbasa, radijellahu anhu. Ali, ukoliko bi povremeno klanjač izgovorio i verziju zikra od Ibn Abbasa, radijellahu anhu, to ne bi bilo sporno.

Oni učenjaci koji smatraju da prilikom ustajanja na drugi rekat nakon druge sedžde treba nakratko sjesti radi predaha, ustaće oslanjajući se rukama na tlo. Iako lično smatram da ne treba praktikovati ovo sjedenje, već će klanjač, nakon što se podigne sa druge sedžde, ustati na drugi rekat oslanjajući se pritom rukama na koljena.

DRUGI REKAT

Drugi rekat se obavlja na isti način kao i prvi, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“...i tako radi dok ne završiš s namazom.” [76]

[76] Izvor hadisa spomenut je prije.

Ali, neće ponavljati sljedeće radnje koje je već uradio na prvom rekatu:

1) Početni tekbir – ovaj tekbir se izgovara samo prilikom otpočinjanja namaza te se on, samim tim, izgovara samo na prvom rekatu a ne na drugom.

2) Dova kojom se otpočinje namaz – na drugom rekatu se neće učiti ni dova kojom se otpočinje namaz, jer se ona uči samo na prvom rekatu. Ukoliko bi se desilo da klanjač izostavi ovu dovu na prvom rekatu, zaboravom ili namjerno – neće je učiti na drugom rekatu jer ovaj sunnet propisan da se obavlja samo na prvom rekatu.

3) Nijjet – klanjač na drugom rekatu neće donositi novi nijjet, jer je dovoljan nijjet koji je donio pri donošenju početnog tekbira.

PRVI TEŠEHHUD

Prilikom sjedenja na prvom tešehhudu klanjač će svoje dlanove staviti na jedan od dva načina:

Prvi: stavit će svoje dlanove na natokljenice (stegna).

Prenosi se u hadisu Abdullaha b. Zubejra, radijellahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupao, tj. kada bi sjeo, stavio bi desnu ruku na desno stegno, a lijevu na lijevo stegno, obuhvaćajući koljeno.

I ovaj izraz hadisa je prenešen u Muslimovoj zbirci. [77]

[77] Hadis bilježi Muslim (579).

Drugi način na koji klanjač može staviti svoje ruke prilikom prvog sjedenja, jeste da svoje dlanove stavi na koljena,

kao što je preneseno u hadisu od Ibn Omera, radijellahu anhu. [78]

Također, i ovaj hadis se nalazi u Muslimovoj zbirci.

[78] Hadis bilježi Muslim (580).

Od sunneta je da klanjač povremeno stavi svoju lijevu ruku na lijevo koljeno, kako je preneseno u prvoj predaji od Abdullaha b. Zubejra, radijellahu anhu.

Neki kažu da je ovaj sunnet praktičnije koristiti na zadnjem tešehhudu kada se klanjač oslanja na svoj lijevi kuk.

Prilikom sjedenja na tešehhudu, klanjač će pokazivati svojim prstom na jednom od tri načina, a to su:

1) Napraviti će krug tako što će unutarnju stranu palca staviti na vrhu srednjeg prsta, a tzv. mali prst i prst do njega će saviti, uporedo sa ovom radnjom će ispružiti kažiprst.

Predaju o spomenutom svojstvu pokazivanjem prstom prenio je Vail b. Hudžr, radijellahu anhu, [79] i ona je vjerodostojna.

[79] Izvor hadisa spomenut je prije.

Drugi način:

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je savijao treći, četvrti i peti prst a kažiprstom bi pokazivao, dok bi palac približio uz kažiprst. Predaju o spomenutom svojstvu pokazivanjem prstom prenio je Ibn Omer, radijellahu anhu. [80]

A oblik toga je da bi savijao treći, četvrti i peti prst a kažiprstom bi pokazivao, dok bi palac približio uz kažiprst.

[80] Muslim (580/115).

3) Treći način jeste da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokupio sve prste a pokazivao kažiprstom.

Spomenuto svojstvo je drugi rivajet prethodnog hadisa od Ibn Omera, radijellahu anhu, kojeg je spomenuo Muslim. [81]

[81] Muslim (116/580).

Sva tri spomenuta načina pokazivanja kažiprstom su vjerodostojna te je, shodno tome, klanjaču propisano da povremeno pokazuje na prvi način, nekada na drugi a nekada i na treći.

Spomenuti načini pokazivanja kažiprstom su propisani samo na tešehudu, jer je Ibn Omer, radijellahu anhu, u hadisu rekao: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio na tešehudu, stavljao je ruku na lijevo koljeno a desnu na desno. Pa bi svezao..." a zatim je spomenuo načine vezivanja. Shodno tome, klanjač će pokazivati prstom samo na tešehudu, a ne na sjedenju između dvije sedžde.

Prilikom pokazivanja prstom na tešehudu, klanjač neće svoj kažiprst savijati, već će ga držati uspravnim bez pomijeranja, jer ne postoji vjerodostojna predaja kojom bi mogli dokazati spomenutu radnju.

Sunnet je da se kažiprst ispruži bez pomjerenja prilikom sjedenja na tešehudu, jer hadisi ukazuju samo na pokazivanje, ali ne i na pomjerenje, a osnova u ibadetima jeste nečinjenje sve dok ne dođe dokaz da nešto treba činiti.

Imam Muslim je zabilježio predaju od Abdullaha b. Zubejra, radijellahu anhu, da je rekao: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio i dovio (na tešehudu), stavio bi desnu ruku na desno koljeno a lijevu ruku na lijevo koljeno. Pokazao bi kažiprstom a palac sastavio sa srednjim prstom. Šakom lijeve ruke obuhvatio bi lijevo koljeno." [82]

[82] Muslim (579).

A u drugoj predaji kod Muslima stoji da je Ibn Omer, radijellahu anhu, rekao da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom sjedenja na tešehudu stavio svoju lijevu ruku na lijevo koljeno, a desnu na desno, pa bi spojio prste a kažiprstom bi pokazivao. [83]

[83] Muslim (580)

Imam Ahmed je zabilježio predaju od Vaila b. Hudžra, radijellahu anhu, opisujući namaz Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je donio tekbir i podigao ruke naspram ušiju i kada je učinio ruku', a nakon toga rekao: semi'allahu limen hamideh, dignuvši ruke. Vidio sam ga i kako drži desnu ruku preko lijeve u namazu. Vidio sam ga i kada je sjeo na lijevu nogu stavivši lijevu ruku na lijevu butinu, i podigavši desni lakat sa desnog stegna, podvio mali prst i prstenjak, a od srednjeg prsta i palca napravio krug, te podigao kažiprst." [84]

[84] Ahmed (19076).

Svi ovi hadisi su prenešeni vjerodostojnim lancem prenosilaca i ni u jednom ne stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomijerao svoj kažiprst.

Prvi tešehhud je vadžib, te ukoliko bi se desilo da ga klanjač izostavi iz zaborava, nadoknadio bi ga sehvi sedždom.

Dokaz o obaveznosti prvog tešehhuda jeste da ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada izostavio, a njegovim riječima, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naređeno da klanjamo kao što je i on klanjao, kao što je kazao:

“Klanjajte kao što ste mene vidjeli da klanjam.” [85]

Jedne prilike je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravio prvi tešehhud, te ga ja nadoknadio sehvi sedždom.

[85] Izvor hadisa spomenut je prije.

Na obaveznost tešehhuda upućuju i riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izrečene u imperativu koje prenosi Abdullah b. Mes‘ud, radijellahu anhu:

“Recite: ET-TEHIJATU LILLAHI.” [86]

[86] Buhari (835) i Muslim (402).

Od dokaza obaveznosti je i pažnja Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema tome, što nam prenosi Ibn Abbas, radijellahu anhu, koji kaže:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi nas podučavao tešehhudu, kao što nas je podučavao nekoj suri iz Kur’ana. Podučavao bi nas ovome: Et-Tehijjatu el mubarekatu es-salavatu et-tejjibatu lillahi. Selamun ‘alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu. Selamun ‘alejna ve ‘ala ‘ibadillahi-s-salihin. Ešhedu en la ilahe illah. Ve ešhedu enne Muhammeden resulullah. (Blagoslovljeni pozdravi i savršeni salavati pripadaju Allahu. Neka je Allahov spas, milost i bereket na Tebe, Poslaniče. Neka je spas na nas i na Allahove dobre robove. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik. [87]

[87] Muslim (403).

Propisano je na prvom tešehhudu reći: “Et-Tehijjatu lillahi ves-salevatu vet-tajjibatu, es-selamu ‘alejke, ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu. Es-selamu ‘alejna ve ‘ala ‘ibadillahis-salihin, ešhedu en la

illaha illallah ve ešhedu enne Muhammeden ‘abduhu ve resuluhu. (Veličanje pripada samo Allahu, kao i moji namazi, moje dove i dobra djela. Neka je Allahov mir na tebe, o Allahov Vjerovjesniče, Njegova milost i Njegov blagoslov. Neka je mir na nas i na sve iskrene Allahove robove. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik.”

Ova verzija tešehhuda prenesena je od Ibn Mesuda u dva sahiha [88] i nju je od imama odabrao imam Ahmed. Rekao je imam Et-Tirmizi:

“Hadis Ibn Mes‘uda, radijellahu anhu, je prenijet u više varzija i ovaj hadis je najvjerodostojniji koji se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tešehhudu. Po njemu postupa većina učenjaka, od ashaba i tabi'ina nakon njih.”

[88] Izvor hadisa spomenut je prije.

[89] Imam Tirmizi je ovo spomenuo nakon 289. hadisa u njegovom Sunenu.

Preneseni su još neki hadisi u kojim se spominju druge verzije zikra na tešehhudu:

1) Hadis Omera b. Hattaba, radijellahu anhu, po kojem radi imam Malik [90]:

“Et-Tehijjatu lillahi, ez-zakijatu lillahi, es-salevatu et-tajjibatu.” Veličanje samo Allahu pripada, kao i sve korisno, moji namazi i dove. [91]

A preostali dio zikra kao u verziji od Ibn Mes‘uda.

[90] Pogledaj: El-Mudevvena, 1/226 i Et-tadž vel-iklil, 2/250.

[91] Muvetta (53).

2) Prenosi se od Ibn Abbasa, radijellahu anhu, sljedeći zikr čiju verzij je odabrao imam Šafija. [92]

“Et-Tehijjatu el mubarekatu es-salavatu et-tejjibatu lillahi.”

A preostali dio zikra kao u verziji od Ibn Mes‘uda, radijellahu anhu.

[92] Pogledaj: El-Umm, 1/140 i Esna El-Metalib, 1/164.

[93] Muslim (403).

Shodno tome, postoje tri verzije zikra koji se uči na tešehhudu,

i sve tri verzije su ispravne i vjerodostojne te je, samim tim, najbolje da klanjač nekada uči prvu verziju, nekada drugu a nekada treću, kako bi upotpunio sunnet.

S tim, da će verzija od Ibn Mes'uda, radijellahu anhu, preovladavati.

Na prvom tešehhudu nije propisano učiti salavate na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već su salavati predviđeni samo na posljednjem tešehhudu.

Ibn-I-Kajjim veli:

“Propisano je da prvi tešehhud bude kraći od drugog, jer nije pritrđeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio salavate na prvom tešehhudu niti je ikoga podučio da to radi, a nije poznato da je iko od ashaba to smatrao poželjnim.” [94]

[94] Dželaul efham (str.360).

DIZANJE SA PRVOG TEŠEHHUDA

Od sunneta je da klanjač prilikom ustajanja na treći rekat, nakon obavljenog prvog tešehhuda, podigne ruke tokom ustajanja.

Dokaz za ovo je hadis koji bilježi Buhari da je Ibn Omer, radijellahu anhu, pri stupanju u namaz izgovarao tekbir i dizao svoje ruke, a kada bi se htio spustiti na ruku', dizao bi svoje ruke; kada bi izgovorio 'Semiallahu li men hamideh', digao bi svoje ruke, a kada bi ustao sa drugog rekata, opet bi dizao ruke. Ibn Omer, radijellahu anhu, ove radnje pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. [95]

Imam Buhari je spomenuo ovaj hadis ispod poglavlja koje je naslovio sljedećim riječima: “Dizanje ruku kada se ustane sa sjedenja poslije obavljenja dva rekata.”

[95] Buhari (739).

Od dokaza je hadis u kojem stoji da je Ebu Humejd es-Saidi, radijellahu anhu, u prisustvu deseterice ashaba, među kojima je bio i Ebu Katade, rekao:

Od svih vas ja najbolje poznajem namaz Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...Kada bi se vraćao sa sjedenja, nakon dva rekata, izgovorio bi tekbir i podigao ruke spram ramena, kao što je to učinio i u slučaju početnog tekbira." (96).

[96] Ahmed (23997), Ebu Davud (730), Tirmizi (304), Ibn Madže (862).

Ostatak namaza:

Treći i četvrti rekat klanjač će obaviti na isti način kao što je klanjao prvi i drugi rekat, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“...i tako radi dok ne završiš s namazom.” [97]

[97] Izvor hadisa spomenut je prije.

DRUGI TEŠEHHUD

Posljednji tešuhhud u namazu je jedan od ruknova namaza, kao što je preneseno u hadisu od Ibn Mes'uda, radijellahu anhu,: “Mi smo u namazu iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govorili prije nego što nam je propisan tešehhud: ‘Es-selamu ‘alallahi, es-selamu ‘ala Džibril, es-selamu ‘ala Mikail’, pa nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

‘Govorite: Et-tehijjatu lillahi.’” [98]

Sunnetom je potvrđeno da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije propuštao zadnji tešehhud, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

“Klanjajte kao što ste mene vidjeli da klanjam.” [99]

[98] Izvor hadisa spomenut je prije.

[99] Izvor hadisa spomenut je prije.

Donošenje salavata na posljednjem tešehhudu je potvrđeni sunnet, a neki smatraju da je važdib.

Dokazi o propisanosti i utemeljenosti donošenja salavata na posljednjem tešehhudu su sljedeći:

Prenosi se od Fedale b. Ubejda, radijellahu anhu, da je rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je čuo jednog čovjeka kako moli (dovi) u svom namazu, a nije veličao Allaha, niti donio salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Ovaj je požurio.’

Potom ga je pozvao i rekao:

Kada neko od vas klanja, neka počne sa veličanjem svoga Gospodara i pohvalom Njega, a potom neka donese salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, potom neka moli šta hoće.” (100)

[100] Ahmed (24434), Ebu Davud (1481), Tirmizi (3477).

Prenosi se od Kaba b. Udžreta, radijellahu anhu, da je jedne prilike izašao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo mu rekli: "Allahov Poslaniče, znamo kako da te selamimo, ali kako da donosimo salavate. Rekao je:

'Recite: 'Allahumme salli ala Muhammedin ve 'ala ali Muhammedin, kema sallejte 'ala ali Ibrahim, Inneke hamidun medžid. Allahumme barik 'ala Muhammedin ve 'ala ali Muhammedin kema barekte 'ala ali Ibrahim, Inneke hamidun medžid – Allahu moj, podari svoj salavat Muhammedu i njegovoj porodici kao što si podario svoj salavat Ibrahimovoj porodici, Ti si Hvaljeni i Slavni, i blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahimovu porodicu, Ti si Hvaljeni i Slavni', a selam je onako kao što ste naučeni."

Muttefekun alejhi, [101] a u drugoj predaji stoji:

"Kema sallejte ala ibrahime ve ala ali ibrahime". [102]

[101] Izvor hadisa spomenut je prije.

[102] Buhari (3370).

Hadis Ka'ba b. Udžreta sadrži način i oblik donošenja salevata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Od sunneta je, također, da klanjač, prije nego što preda selam, traži utočište od četiri stvari, kao što je spomenuto u hadisu: Prenosi se od Ebu Hurejre, radijellahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

'Kada neko od vas prouči tešehhud, neka zatraži utočište kod Allaha od četvero, govoreći: - Allahumme inni euzu bike min azabi džehenneme, ve min azabil-kabr, ve min fitnetil-mahja vel-memati, ve min šerri fitnetil-mesihi-ddedždžal. - Allahu moj, utječem se Tebi od kazne Džehennema, kazne u kaburu, iskušenja života i smrti i iskušenja Mesiha Dedždžala.'" [103]

[103] Buhari (1377), Muslim (588).

Nakon što prouči spomenutu dovu, od sunneta je da klanjač uči dovu za ono što želi, kao što je spomenuto u hadisu od Ibn Mes'uda, radijellahu anhu:

"... potom neka moli šta hoće." [104]

Dakle, klanjač će moliti Allaha šta on hoće, ali će se truditi da njegove dove budu u skladu sa dovama koje su prenesene u sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

[104] Buhari (835) i Muslim (402).

PREDAJA SELAMA

Kada klanjač završi sa dovama, onda će predati selam, koji je rukn, riječima: “Es-selamu alejkum ve rahmetullahi.”

Od sunneta, prilikom predaja selama, jeste da se selam preda prvo na desnu a zatim na lijevu stranu, na takav način da se vidi bjelina obraza, kao što je spomenuto u hadisu:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi se, predajući selam na desnu i na lijevu stranu, okrenuo tako da bi mu se vidjela bjelina obraza. Rekao bi: ‘Es-selamu alejkum ve rahmetullah. Es-selamu alejkum ve rahmetullah.’” [105]

[105] Ebu Davud (996), Nesai (1142), Ibn Madže (914), Ahmed, (3699), sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

Od sunneta je, također, da se selam izgovori kratko, bez otezanja, te da se harf (ha) – koji se nalazi na kraju riječi rahmetullah – izgovori sa sukunom tj. da se ne kaže rahmetullahi već rahmetullah. Ebu Hurejre, radijellahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sunnet je selam izgovarati kratko, bez otezanja.” [106]

Ovo je pojašnjenje imama Ahmeda [107] i imama Ibn El-Mubareka [108].

[106] Ebu Davud (1004), Tirmizi (297), Ahmed (10885), od Ebu Hurejre.

[107] Pogledaj: Eš-šerh el-kebir, 1/593 i Keššaful-kina', 1/362.

[108] Pogledaj: Sunen Et-Tirmizi, 1/386, ispod izvoda hadisa i Keššaful-kina', 1/362.

Sunnet je da se na zadnjem tešehudu sjedi na kuku, stavi lijevo stopalo ispod desne potkoljenice koja je savijena. Dakle, ovako se sjedi na zadnjem sjedenju trorekatnih i četverorekatnih namaza, tj. na svakom namazu gdje imaju dva tešehuda.

SMIRENOST I SKRUŠENOST

Jedan od ruknova ispravnosti namaza jeste smirenost, a to znači da se klanjač smiri onoliko koliko će mu trebati da izgovori jedan od obaveznih zikrova.

Dokazi o obaveznosti skrušenosti u namazu su riječi koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio čovjeku koji je brzo klanao, rekavši mu: “zatim otiđi na ruku' i ostani dok se potpuno ne smiriš”, te mu

je spomenuo smirenost u svim namaskim ruknovima. Od dokaza je i hadis Huzejfe, radijellahu anhu, kada je vidio nekog čovjeka koji nije propisno obavio ruku' i sedžde i rekao mu:

“Ti nisi ništa klanjao. Ako bi na tome umro, umro bi mimo vjere (i puta) na kojoj je Allah stvorio i uputio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.” [109]

[109] Buhari (791).

Poželjno je (mustehab) da namaz klanjača bude ispunjen strahopoštavanjem, kojeg je Ibnul Kajjim definisao:

“Ponizno i skromno stajanje srca pred Allahom Uzvišenim.” [110]

[110] Prethodni izvor.

Prenesene su mnoge predaje od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i velikih ashaba o bitnosti izvršavanja namaza punim poniznosti i strahopoštovanja.

Zbog toga je i Aiša, radijallahu anha, kazala: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je četiri rekata, ne pitaj o njihovoj dužini i ljepoti.” [111]

[111] Buhari (1147) i Muslim (738).

Puno pokreta u namazu, koji su uzastopni, pokvariće namaz.

Način na koji ćemo prepoznati koji pokreti kvare namaz jeste to da ukoliko bi neko gledao čovjeka da čini takve pokrete u namazu stekao bi dojam da klanjač nije uopšte u namazu.

PREGRADA (PERDA) ISPRED KLANJAČA

Stavljanje pregrade (sutre ili perde) ispred klanjača je pritvrđeni sunnet, shodno riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

“Ko bude klanjao, neka klanja prema perdi i neka joj se približi.” [112]

[112] Ebu Davud (698), osnova ovog hadisa je kod Buharije i Muslima.

Sutra ili perda mora biti stavljena u vertikalnom položaju. Dakle, perda ne može biti nešto što je oboreno na zemlji.

Što se tiče izgleda perde, ona treba biti u visini sedla tj. visina podlaktice, kao što je spomenuto u hadisu kojeg je zabilježio imam Muslim. Od Aiše, radijallahu anha, se prenosi da je za vrijeme bitke na Tebuku, Allahov

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan kolike visine treba biti pregrada u namazu, pa je rekao:

“Kao zadnji dio sedla za jahalicu.”

A u predaji kod Muslima:

"Kao zadnji dio jahalice". [113]

Veličina sedla odgovara približno veličini podlaktice.

[113] Muslim (500).

Što se tiče širine pregrade, po tom pitanju nema neke određene mjere, kako kažu islamski pravници. Ta pregrada može biti koplje, a može biti i zid, jer je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pregrada bilo koplje (114), a klanjao je i prema devu (115) i prema zidu (116).

[114] Hadis bilježi Buhari (494), i Muslim (501), a ravija je Ibn Omer, radijellahu anhumu.

[115] Buhari (430)., od Ibn Omera.

[116] Buhari (496), Muslim (508), od Sehla b. Sa'da, radijallahu 'anhu, Ebu Davud (708), od Abdullaha b. Amra, radijallahu 'anhu.

Prolazak ispred klanjača je zabranjen (haram), shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

‘Kad bi onaj koji prolazi ispred klanjača znao šta je uradio, bilo bi mu bolje da stoji četrdeset..., nego da ispred njega prođe.' [117]

A u drugoj predaji stoji:

"Kad bi onaj koji prolazi ispred klanjača znao koliki je to grijeh..." [118]

[117] Hadis bilježi Buhari (510), i Muslim (507), a ravija je Ebu Džuhejm, radijellahu anhu.

[118] El-Ilmam bi ehadis el-ahkam, str. 65.

Onog koji pokušava preći ispred klanjača treba spriječiti, bez razilaženja među učenjacima, shodno riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem kojeg prenosi Ebu Se'id, radijallahu 'anhu:

“Kada neko od vas klanja prema nečemu što ga zastire od svijeta i neko bude htio proći ispred njega, neka ga on odstrani. Ako se tome ne povinuje, neka ga nasilu odgura, jer je on šejtan.” [119]

Ovaj hadis je jasan dokaz o poželjnosti sprječavanja prolaza onome koji to krene da učini.

[119] Buhari (509)., i Muslim (505).

Imam Nevevi [120], Ševkani [121] i drugi navode da nasilno sprječavanje prolaska važi za onog koji je uzeo perdu, dok onaj koji nije tako postupio nije mu dozvoljeno da na nasilan način sprječava prolazak ljudi.

[120] Pogledati: El-Medžmu', 3/249.

[121] Pogledati: Nejlul-evtar, 3/7.

Ovaj propis izvučen je iz riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,: “Kada neko od vas klanja prema nečemu što ga zastire od svijeta... ” Dakle, ovdje imamo riječ ‘kada’, koja nas upućuje da je uzimanje perde preduslov za nasilno sprječavanje prolaska, jer uzimanje perde u osnovi sprječava prolazak ljudi.

Govor imama Nevevija i Ševkanija jako je koristan i opravdan, jer odgovara riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Shodno tome, ako neko ne uzme nešto kao perdu, to bi se smatralo nemarnošću, te samim tim nema pravo da nasilno sprječava nemarne prolaznike kada je i sam nemanan.

Ukoliko klanjač nije uzeo perdu, dozvoljeno je preći ispred njega ukoliko je prolaznik daleko od njega, a dovoljno daleko će biti ukoliko je van predjela u kojem bi klanjač učinio sedždu.

A ukoliko neko pređe u blizini klanjača tj. u predjelu gdje će klanjač učiniti sedždu, takav je grješan i učinio je zabranjenu stvar.

Iako je prelazak ispred klanjača zabranjena stvar, time se ne kvvari namaz klanjaču, osim ukoliko ispred njega prođe žena, pas ili magarac. Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Prekinut (presjeći) će namaz muškarca muslimana – ako ne bude bila ispred njega pregrada koliko je stražnji dio sedla – žena, magarac, crni pas...”

Neko je rekao Ebu Zerru, radijellahu anhu: "Zašto crni pas a ne crveni ili žuti?" Odgovorio mu je: "Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao:

“...crni pas je šejtan...” [122]

[122] Hadis bilježi Muslim (510), a prenosi Ebu Zerr, radijellahu anhu.

NAMAZ ŽENE

Sve prethodno spomenuto od propisa važi i za žene. Žena će izgovarati iste zikrove koje izgovara i muškarac, učit će Kur'an kao muškarac. Samim tim, forma namaza žene je identična formi namaza muškarca. Svaki spomenuti propis koji je sunnet muškarcu, sunnet je i ženi, svaki važdib muškarcu, vadžib je i ženi, svaki rukn muškarcu je rukn i ženi, ..., jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

“Žene su (po prirodi) poput muškaraca i u tome će postupiti kao i oni.”
[123]

[123] Ebu Davud (236)., i Tirmizi (113).

Samo u jednom propisu po pitanju svojstva namaza, žena se razlikuje od muškarca a to je širenje ruku prilikom obavljanja sedžde.

Dakle, ženi je od sunneta da se skupi prilikom sedžde a muškarcu da raširi ruke.

Rekao je Ibn Redžeb: “Žena na sedždi neće širiti svoje ruke, već će ih skupiti. Ovo je stav učenih.” [124]

[124] Fethul-bari - Ibn Redžeb, 7/246.

* * *

HVALA I ZAHVALA PRIPADA ALLAHU, NEKA SU SALAVATI I SELAMI
NA ALLAHOVA POSLANIKA

I NA NJEGOVU PORODICU I NA SVE ASHABE

-Kraj djela, Allahu hvala na tome-